Odbitka z Gazety Lekarskiej Nr. 31 z d. 5 VIII. 1893.

W SPRAWIE BUDOWY ISTOTY KITOWEJ BELECZKÓW MIĘSNYCH SERCA.

Podał

Prof. Browicz.

W N-rze 24 Gazety Lekarskiej z bieżącego roku ogłosił kol. Przewoski wynik swoich poszukiwań co do budowy istoty kitowej beleczków mięsnych serca, z których wynika, iż budowa wspomnianej istoty nie jest tak prosta, jak dotychczas sądzono, i że rozróżnić można wśród niej wyrostki protoplazmatyczne, nitkowate, łączące komórki mięsne ze sobą, podobnie jak to wykazano co do połączeń protoplazmatycznych komórek przybłonkowych, np. na powierzchni skóry, lub też połączeń pomiędzy komórkami mięśni gładkich. Szczegół ten wykazał kol. Przewoski na preparatach drobnowidzowych z mięśnia sercowego, stwardniałego w sublimacie i wyskoku, a barwionych następnie hematoksyliną i eozyną.

W r. 1889 ogłosiłem w Przeglądzie Lekarskim № 34 i 35 [jakoteż w *Wiener. klin. Wochenschrift.* № 51] rzecz o zachowaniu się istoty kitowej beleczków mięsnych serca w stanach chorobowych, z której przytaczam dosłownie ustęp następujący: „Badając systematycznie mięsień sercowy wprost z trupa wzięty, czy to skrawki cieniutkie, nożyczkami wykonane, czy ze zamrożonego kawałeczka cięte, wzięte z tych części, czyli warstw ściany serca, w których beleczki mięsne równolegle do siebie przebiegają, a co gołem okiem z przebiegu pasm, czyli pęczków mięsnych, ocenić można, skrawki zanurzane w rozczynie soli kuchennej ½%, widzieć można nierzadko [badałem między innymi mięsień sercowy już w 2 lub 4 godziny po śmierci] istotę kitową bardzo wyraźnie jako smugę poprzeczną lub nieco do osi beleczka skośną, tak iż granice komórek beleczek mięsny tworzących ściśle oznaczyć się dają. Istota ta kitowa w świeżym, wprost tylko w rozczynie soli kuchennej badanym mięśniu, nie przedstawia zawsze jednakiego wejrzenia. Raz przedstawia się jako smuga wązka, jednolitego wejrzenia, drugi raz jako szeroki pas o wyraźnych obrysach, jak gdyby istota kitowa była napęczniała, innym znów razem jako szerokie pasma o wyraźnych brzeżnych z komórką mięsną graniczących obrysach w kształcie rąbka jasnego, ostro odgraniczonego, pomiędzy którymi to rąbkami brzeżnymi dostrzedz można istotę pręcikowatej budowy, które to pręciki równolegle do osi beleczka są ugrupowane“.

W jednym przypadku beleczki mięsne, wśród których istota kitowa była bardzo wyraźną i przedstawiała się jako szerokie pasmo, w częściach odpowiadających granicy międzykomórkowej były jakgdyby „k o l a n k o w a t o z g r u b i a ł e“. Szczegół ostatni później częściej spotykałem.

Budowę pręcikowatą i obraz takiż sam, jak go kol. Przewoski na fig. I. przedstawia, widzieć więc można bezpośrednio na skrawkach niebarwionych, ze świeżego, niczem niepreparowanego mięśnia sercowego, co potwierdza piękne poszukiwanie kol. Przewoskiego. Wyraźność istoty kitowej, bezpośrednio wykazać się dającej, jaką w r. 1889 podniosłem, i odtąd niejednokrotnie stwierdzałem, gdyż na stan istoty kitowej i znaczenie jej stanu zwracam uwagę moich uczniów, uważałem i uważam jako szczegół w ocenianiu stanów chorobowych mięśnia sercowego ważny. Budowę tę pręcikowatą, jak ją podówczas nazwałem, widzieć można w różnych stanach chorobowych organizmu, jak to już i z tablicy statystycznej, przyłączonej do mojej pracy, wynika, nietylko, jak to kol. Przewoski nadmienia, w przypadkach obrzęku surowiczego mięśnia sercowego.

Ujawnianie się tej budowy i widoczność jej przy badaniu mięśnia wprost świeżego, z trupa wyjętego, uważam jako jedną, bodaj czy nie pierwszą, fazę zmian, jakim t. zw. istota kitowa ulega, której wejrzenie jednolite [czy nekroza koagulacyjna?], jakie ona tak często przedstawia, przedstawiałaby dalsze stopnie zmiany, która wskutek działania, kurczenia się pęczków mięsnych sąsiednich lub dalszych, wśród których istota kitowa beleczków mięsnych jest normalną, sprowadza rozluźnienie związku komórek w skład beleczków mięsnych wchodzących, a nawet zupełne ich rozdzielanie.

Kraków, 20 Lipca. 1893.

Дозволено Цензурою. Варшава 23 Іюля 1893 г. Druk K. Kowalewskiego, Królewska Nr. 29.